

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 802/2519

สิบตรีประสาน ตั้งประดิษฐ์โจทก์ บริษัท บุรพาประกันภัย จำกัดจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ล้มละลาย มาตรา 115, พ.ร.บ.ล้มละลาย มาตรา 113, ป.พ.พ. มาตรา 237, ป.พ.พ. มาตรา 744, ป.พ.พ. มาตรา 224, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 115, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 113

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์จำนองทรัพย์สินไว้แก่บริษัทจำเลยเพื่อเป็นประกันหนี้เป็นจำนวนเงินไม่เกิน 40,000 บาท แล้วโจทก์เป็นหนี้ค่าเบี้ยประกันบริษัทจำเลย 99,853.90 บาทก่อนบริษัทจำเลยจะถูกฟ้องคดีล้มละลายเพียง 4 วัน โจทก์ได้ชำระเงิน 50,000 บาทให้แก่บริษัทจำเลย โดยบริษัทจำเลยยอมลดหนี้ให้ 49,853.90 บาท และทำหนังสือว่าจะปลดจำนองให้ การที่บริษัทจำเลยยอมปลดหนี้จำนวน 49,853.90 บาท และปลดจำนองให้โจทก์นั้น บริษัทจำเลยได้กระทำต่อโจทก์ในฐานะที่โจทก์เป็นลูกหนี้ ไม่ใช่ในฐานะเจ้าหนี้ กรณีจึงไม่เข้าเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยจะร้องขอให้เพิกถอนได้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 115 แต่การที่บริษัทจำเลยแสดงเจตนาจะปลดจำนองและปลดหนี้ดังกล่าวซึ่งเป็นจำนวนสูงให้แก่โจทก์เปล่าๆ ในขณะที่บริษัทจำเลยก็มีหนี้สินล้นพ้นตัว ย่อมเห็นได้ว่าบริษัทจำเลยฝ่ายเดียวได้กระทำลงต่างๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงมีอำนาจขอเพิกถอนนิติกรรมปลดหนี้ดังกล่าวได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 113 ประกอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 โจทก์ยังคงผูกพันที่จะต้องชำระหนี้จำนวนนี้ให้แก่กองทรัพย์สินของบริษัทจำเลยบุคคลล้มละลาย หนังสือที่ ก. กรรมการบริษัทจำเลยทำให้โจทก์มีข้อความว่า ส่วนการปลดจำนองจะต้องรอใบมอบอำนาจของ ว. ก่อนจึงทำได้ ดังนี้เป็นเพียงแต่บริษัทจำเลยแสดงเจตนาจะปลดจำนองให้เท่านั้น การทำหนังสือปลดจำนองยังมีได้กระทำต่อกัน เพราะการปลดจำนองมีเงื่อนไขอยู่ว่าต้องรอใบมอบอำนาจของ ว. กรรมการผู้จัดการก่อนดังนั้นการปลดจำนองจึงยังไม่ได้เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 744(2) สัญญาจำนองจึงยังไม่ระงับสิ้นไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยฟ้องแย้งขอให้โจทก์ชำระเงินค่าเบี้ยประกันที่โจทก์ค้างชำระอยู่ ไม่ได้ฟ้องร้องบังคับในเรื่องจำนอง จึงเป็นการฟ้องบังคับชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้สามัญเท่านั้น และไม่ปรากฏว่าหนี้สินถึงกำหนดชำระเมื่อใด บริษัทจำเลยเพิกเรียกร้องให้โจทก์ชำระหนี้โดยฟ้องแย้ง กรณีจึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 กล่าวคือหนี้เงินนั้นท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี บริษัทจำเลยจึงชอบที่จะได้ดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้องแย้งเป็นต้นไป

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า บริษัทจำเลยเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายโดยมีนางกุสุม บุรพิพัฒน์ เป็นกรรมการ ซึ่งมีอำนาจลงชื่อและประทับตราเป็นสำคัญแทนบริษัทจำเลยได้ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2508 โจทก์ได้จดทะเบียนจำนองที่ดินของโจทก์ตามโฉนดที่ 120 เนื้อที่ 80 ตารางวา พร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างราคา 40,000 บาท ไว้กับจำเลย เพื่อเป็นประกันหนี้ที่โจทก์เป็นหนี้จำเลยเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 40,000 บาท โดยจำเลยไม่คิดดอกเบี้ย โจทก์ได้เป็นหนี้จำเลยอยู่เป็นจำนวน

เงิน 99,853 บาท 90 สตางค์ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2512 โจทก์ได้ชำระหนี้ดังกล่าวให้แก่จำเลย 50,000 บาท ส่วนหนี้ที่เหลืออีก 49,853 บาท 90 สตางค์ จำเลยได้ปลดหนี้ให้โจทก์และได้มอบโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวให้แก่โจทก์ โดยจำเลยสัญญาว่าจะปลดจำนองโดยจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้โจทก์ปรากฏตามภาพถ่ายใบรับเงินและคำรับรองท้ายฟ้องหมายเลข 2 โจทก์ได้แจ้งให้จำเลยไปจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองหลายครั้ง จำเลยขอผิดไปเรื่อย ๆ จึงขอให้พิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้โจทก์ ถ้าจำเลยไม่ไปขอให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของจำเลย และให้จำเลยเสียค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ด้วยปรากฏว่าบริษัทจำเลยตกเป็นบุคคลล้มละลาย โจทก์ได้ยื่นคำแถลงขอให้ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยให้การและฟ้องแย้งโดยขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การและฟ้องแย้งว่า การรับชำระหนี้และลดหนี้ให้โจทก์ตามเอกสารท้ายฟ้องได้กระทำขึ้นก่อนหน้าที่บริษัทจำเลยจะถูกฟ้องคดีล้มละลายเพียง 4 วัน และก่อนที่ศาลแพ่งได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเพียง 2 เดือนทั้งการลดหนี้ก็เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ของบริษัทจำเลยตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบการกระทำของจำเลยและกรรมการบริษัทจำเลยจึงเป็นการมิชอบ อยู่ในลักษณะที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจจะขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการกระทำนี้ได้ตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 อยู่แล้ว ข้อความในเอกสารดังกล่าวหาใช่หนังสือปลดจากการจำนองที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ เพราะไม่ใช่กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทจะกระทำได้ นางกุสม บวรพิพัฒน์กรรมการบริษัทผู้ทำเอกสารดังกล่าวมีความสนิทชอบพอกับโจทก์เป็นส่วนตัวเงินที่นางกุสม บวรพิพัฒน์ ลงชื่อรับไว้จากโจทก์ก็ไม่ปรากฏว่าได้นำเข้าบัญชีบริษัท และไม่ว่านางกุสม บวรพิพัฒน์จะมีอำนาจลงชื่อแทนบริษัทจำเลยเพียงใดหรือไม่ก็ตาม เมื่อในเอกสารยังมีข้อความว่าจะต้องรอนายวิกุล บวรพิพัฒน์กรรมการจัดการของบริษัทก่อน ก็ต้องถือว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน เพราะยังมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขต่อไปอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด นิติกรรมของโจทก์ตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 ตกเป็นโมฆะ เพราะขัดและต้องห้ามตามกฎหมาย ทั้งนี้รายนี้ไม่มีการชำระหนี้โดยชอบโจทก์ยังคงเป็นหนี้จำเลยอยู่เต็มจำนวน ทั้งโจทก์ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปีนับแต่วันที่ทำสัญญาจำนองด้วย โจทก์ได้ทราบดีแล้วว่ารายนี้ถึงกำหนดเพราะเหตุบริษัทจำเลยล้มละลาย โจทก์จึงมีหน้าที่ชำระหนี้ให้จำเลยโดยมีพิกัดต้องทวงถาม จึงฟ้องแย้งขอให้ศาลเพิกถอนการกระทำของโจทก์กับนางกุสม บวรพิพัฒน์ กรรมการบริษัทจำเลยซึ่งเป็นโมฆะนั้นเสีย ให้โจทก์ชำระหนี้ 99,853 บาท 90 สตางค์ พร้อมดอกเบี้ยจำนองที่ค้างชำระเป็นเวลา 5 ปี เป็นเงิน 37,445 บาท 21 สตางค์กับดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี ในต้นเงิน 99,853 บาท 90 สตางค์ตั้งแต่วันฟ้องแย้งจนกว่าจะชำระเงินเสร็จแก่โจทก์โจทก์ให้การแก้ฟ้องแย้งและขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การแก้ฟ้องแย้งว่านางกุสม บวรพิพัฒน์ กรรมการบริษัทจำเลยได้รับเงิน 50,000 บาทจากโจทก์และได้ทำเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 ให้โจทก์ตามอำนาจและหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนของจำเลยโดยชอบและโดยสุจริต จำเลยไม่เคยปฏิเสธหรือบอกกล่าวนิติกรรมที่นางกุสม บวรพิพัฒน์ ทำให้โจทก์เลยหากนางกุสม บวรพิพัฒน์ ไม่นำเงินที่รับชำระหนี้จากโจทก์เข้าบัญชีบริษัท ก็เป็นเรื่องที่จำเลยจะว่ากล่าวเอากับนางกุสม บวรพิพัฒน์เอง ตามสัญญาจำนองจำเลยมีสิทธิบังคับจำนองได้ภายในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาทเท่านั้น จึงไม่ทำให้ผู้อื่นเสียเปรียบแต่อย่างใด จำเลยไม่มีสิทธิเรียกร้องให้โจทก์ชำระหนี้ซ้ำและเต็มจำนวนอีก ทั้งไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเพราะจำเลยตกลงไม่คิดดอกเบี้ยจากโจทก์ เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 เป็นสัญญาที่สมบูรณ์ชอบด้วยกฎหมายและผูกพันบริษัทจำเลย โจทก์จำเลยไม่ต้องทำความตกลงในสารสำคัญ

แห่งสัญญากันอีกเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้โจทก์เพราะไม่มีมูลหนี้ อันใดเหลืออยู่อีก โจทก์ไม่เคยทราบจำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย จำเลยไม่เคยทวงถามให้โจทก์ชำระหนี้ และไม่เคยบอกกล่าวบังคับจำนอง จำเลยจึงไม่มีอำนาจฟ้องแย้งศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้โจทก์หากจำเลยไม่ไปให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทน การแสดงเจตนาของจำเลยให้ยกฟ้องแย้งจำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์ ให้โจทก์ชำระเงินจำนวน 49,853.90 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปีแก่จำเลยนับแต่วันฟ้องแย้งเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จโจทก์และจำเลยต่างฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหา ข้อกฎหมายว่า การที่บริษัทจำเลยยอมปลดหนี้ค่าเบี้ยประกันจำนวน 49,853 บาท 90 สตางค์ และปลดจำนองให้แก่โจทก์นั้นบริษัทจำเลยได้กระทำให้แก่โจทก์ในฐานะที่โจทก์เป็นลูกหนี้ไม่ใช่ฐานะเจ้าหนี้ดังที่โจทก์ฎีกาจริง กรณีจึงไม่เข้าเกณฑ์ที่จะร้องขอให้เพิกถอนได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 115 ดังที่ศาลอุทธรณ์ได้ยกขึ้นวินิจฉัย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อได้พิเคราะห์ดูฟ้องแย้งแล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยได้ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 และตามมาตรา 113 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และเมื่อได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่าการที่บริษัทจำเลยแสดงเจตนาจะปลดจำนองและยอมปลดหนี้ค่าเบี้ยประกันจำนวนเงิน 49,853 บาท 90 สตางค์ ซึ่งเป็นจำนวนสูงให้แก่โจทก์เปล่า ๆ โดยในขณะนั้นบริษัทจำเลยก็มีหนี้สินล้นพ้นตัวเช่นนี้ ย่อมเห็นได้ในตัวว่าลำพังแต่บริษัทจำเลยฝ่ายเดียวได้กระทำลงทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าจะเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทจำเลยจึงมีอำนาจที่จะขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมปลดหนี้ค่าเบี้ยประกันดังกล่าวนี้ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 113 ประกอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 โจทก์จึงยังคงผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ค่าเบี้ยประกันจำนวนนี้ให้แก่กองทรัพย์สินของบริษัทจำเลยบุคคลล้มละลาย ฎีกาโจทก์ในข้อนี้จึงตกไป ส่วนฎีกาจำเลยที่ได้เถียงว่าหนังสือปลดหนี้จำนองตามเอกสารหมายเลข จ.4 ยังถือไม่ได้ว่าได้มีสัญญาต่อกันเพราะยังมีเงื่อนไขและเงื่อนไขอยู่นั้น ศาลฎีกาได้พิเคราะห์ดูข้อความตามเอกสารหมายเลข จ.4 ซึ่งมีข้อความว่า "ส่วนการปลดจำนองจะต้องรอใบมอบอำนาจของนายวิกุล บุรพิพัฒน์ ก่อนจึงทำได้" แล้ว เห็นว่าบริษัทจำเลยเพียงแต่แสดงเจตนาจะปลดจำนองให้เท่านั้น การทำหนังสือปลดจำนองยังมิได้กระทำต่อกัน เพราะการปลดจำนองมีเงื่อนไขอยู่ว่าจะกระทำได้อัตราไว้เท่านั้น ดังนั้นการปลดจำนองจึงยังไม่ได้เกิดขึ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 744(2) สัญญาจำนองจึงยังไม่ระงับสิ้นไป ฎีกาของจำเลยในข้อนี้ฟังขึ้นในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ย ทั้งโจทก์และจำเลยต่างฎีกาโดยโจทก์ฎีกาว่าโจทก์ได้ชำระหนี้เพื่อไถ่ถอนจำนองโดยสุจริตและบริษัทจำเลยได้ทำหนังสือปลดจำนองให้โจทก์แล้ว และสัญญาว่าจะจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้ในภายหลังแต่กลับผิดผ่อนและบิดพลิ้วเรื่อยมา บริษัทจำเลยจึงตกเป็นฝ่ายผิดนัดไม่ปฏิบัติตามสัญญาแต่ฝ่ายเดียว โจทก์ไม่มีหนี้สินอย่างใดที่จะต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่บริษัทจำเลย จึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเสียดอกเบี้ย ส่วนจำเลยฎีกาว่า ตามสัญญาจำนองตามฟ้องมีข้อกำหนดว่าต้องเสียดอกเบี้ยไว้ด้วยเพียงแต่ไม่ได้กำหนดอัตราไว้เท่านั้น เมื่อในสัญญาจำนองไม่ได้ฆ่าคำว่า "โดยให้ดอกเบี้ย" ไว้มิใช่แปลว่าต้องเสียดอกเบี้ย ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเมื่อยังไม่มีบททวงถามหรือบอกกล่าวบังคับจำนอง จึงไม่สมควรได้รับดอกเบี้ยนั้นเป็นการไม่ถูกต้องเพราะมิใช่เป็นกรณีตามมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โจทก์จึงต้องเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปีตั้งแต่วัน

ทำสัญญาจำนองจนกว่าจะชำระเงินเสร็จศาลฎีกาได้พิเคราะห์ฎีกาของโจทก์จำเลยและเมื่อได้พิจารณาดูฟ้องแย้งของจำเลยแล้วเห็นว่าจำเลยฟ้องแย้งขอให้โจทก์ชำระเงินค่าเบี้ยประกันที่โจทก์ค้างชำระอยู่เท่านั้น หากได้ฟ้องร้องบังคับในเรื่องจำนองไม่ จึงเป็นการฟ้องขอให้บังคับชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้สามัญเท่านั้น และตามทางพิจารณาก็ไม่ปรากฏว่าหนี้ที่โจทก์จะต้องชำระนั้นถึงกำหนดชำระกันเมื่อไร จำเลยเพียงจะเรียกร้องให้โจทก์ชำระหนี้โดยฟ้องแย้งตามคดีนี้เท่านั้นกรณีจึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 กล่าวคือหนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละ 7 ต่อปี ฉะนั้น จำเลยจึงขอที่จะได้ดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้องแย้งเป็นต้นไป ฎีกาของโจทก์จำเลยในข้อนี้ฟังไม่ขึ้นที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้โจทก์ชำระเงิน 49,853 บาท 90 สตางค์พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปีแก่จำเลยนับแต่วันฟ้องแย้ง (วันที่ 21 มิถุนายน 2514) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จมานั้นชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยในผล แต่ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยเรื่องการเพิกถอนการปลดหนี้ระหว่างโจทก์จำเลยโดยมิได้พิพากษาให้เพิกถอนตามคำขอนั้นเป็นการไม่ชอบพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นว่า ให้เพิกถอนการปลดหนี้ระหว่างโจทก์จำเลย นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

สอน ไชยสุต · ธาณินทร์ กรัยวิเชียร · ศิริ อติโพธิ์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/802/2519>